

**O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI
RIVOJLANTIRISHNING MOLİYAVIY-IQTISODIY JIHATLARI VA
INNOVATION STARTAPLARNI QO‘LLAB-QUVVATLASH**

Turg‘unov Bahtiyor Nuriddinovich

Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti Namangan filiali

“Iqtisodiyot” kafedrası katta o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu tezisda O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning moliyaviy-iqtisodiy jihatlari, davlat tomonidan amalga oshirilayotgan islohotlar, investitsion muhitni yaxshilash hamda innovatsion startaplarni qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamli infratuzilmani rivojlantirish, moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash, venchur kapital bozori va startap ekotizimini shakllantirish masalalari yoritiladi. Tezisda mamlakatda raqamli transformatsiyani jadallashtirish va innovatsion faoliyatni rag‘batlantirish bo‘yicha amaliy takliflar ham ilgari suriladi.

Kalit so‘zlar: raqamli iqtisodiyot, innovatsion rivojlanish, startap, venchur kapital, investitsiya, raqamli transformatsiya.

Hozirgi globallashuv va texnologik taraqqiyot sharoitida raqamli iqtisodiyot mamlakatlar iqtisodiy rivojlanishining muhim omiliga aylanib bormoqda. Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi ishlab chiqarish, xizmat ko‘rsatish, moliya va boshqaruv tizimlarida tub o‘zgarishlarni yuzaga keltirib, iqtisodiy samaradorlikni oshirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish hamda aholi farovonligini yuksaltirishga xizmat qilmoqda. Shu nuqtai nazardan, O‘zbekistonda ham raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilangan.

So‘nggi yillarda mamlakatimizda raqamli infratuzilmani kengaytirish, elektron hukumat tizimini takomillashtirish, IT xizmatlar eksportini oshirish hamda innovatsion faoliyatni qo‘llab-quvvatlash borasida keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, innovatsion startaplarni rivojlantirish, yosh tadbirkorlarni rag‘batlantirish va ular uchun qulay investitsion muhit yaratish orqali iqtisodiyotning raqamli segmentini kengaytirishga alohida e‘tibor qaratilmoqda. Biroq, raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish jarayonida moliyaviy resurslardan samarali foydalanish, venchur kapital bozorini rivojlantirish, startap loyihalarni moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish kabi muhim vazifalar mavjud. Shu bois mazkur tezisda O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning moliyaviy-iqtisodiy jihatlari hamda innovatsion startaplarni qo‘llab-quvvatlash masalalari ilmiy-amaliy jihatdan tahlil qilinadi.

O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish jarayoni so‘nggi yillarda jadal sur‘atlarda amalga oshirilmoqda va u mamlakat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylangan. Statistik ma‘lumotlarga ko‘ra, raqamli iqtisodiyotning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi 2020-yildagi 0,99 foizdan 2022-yilda 2,77 foizga yetib, deyarli uch baravar oshgan . Bu esa mamlakatda raqamli transformatsiya jarayonlari samarali yo‘lga qo‘yilayotganini ko‘rsatadi.

Axborot texnologiyalari sektori iqtisodiyotning eng tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri hisoblanadi. Xususan, IT xizmatlar eksporti 2020-yildagi 12 million AQSh dollaridan 2024-yilga kelib 300 million dollarga yetgani qayd etilgan . 2023-yilda esa bu ko‘rsatkich 344 million dollarga yetib, mamlakat iqtisodiyotiga sezilarli hissa qo‘shgan . Shuningdek, O‘zbekiston bugungi kunda 90 dan ortiq davlatlarga IT xizmatlarini eksport qilmoqda . Bu esa milliy IT kompaniyalarning global bozordagi raqobatbardoshligi ortib borayotganidan dalolat beradi.

Innovatsion startaplar ekotizimini rivojlantirish ham raqamli iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Mamlakatda 1000 dan ortiq startaplar faoliyat yuritmoqda . “IT Park Uzbekistan” rezidentlari soni so‘nggi yillarda keskin oshib, 2024-yilga kelib 1500 dan ortiq kompaniyani tashkil etgan va 20 mingdan ortiq ish o‘rinlari yaratilgan . 2025-yilga kelib esa rezidentlar soni 3 400 tadan oshgani kuzatilmoqda . Bu esa startaplarni qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha yaratilgan infratuzilmaning samaradorligini ko‘rsatadi.

Moliyaviy-iqtisodiy jihatdan qaraganda, startaplarni qo‘llab-quvvatlashda soliq imtiyozlari, grantlar, venchur moliyalashtirish va davlat dasturlari muhim ahamiyat kasb etadi. Jumladan, IT Park rezidentlari uchun korporativ soliqlarning nol darajada belgilanishi, valyuta operatsiyalarining soddalashtirilishi va eksport faoliyatini qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari joriy etilgan . Bundan tashqari, 2025-yilda IT sohasiga 1,1 milliard dollarlik investitsiya jalb qilingan bo‘lib, uning katta qismi xorijiy sarmoyalardan iborat . Bu esa investitsion muhitning tobora yaxshilanayotganini anglatadi.

Raqamli infratuzilmani rivojlantirish ham muhim omil hisoblanadi. Mamlakatda internet foydalanuvchilari soni ortib borayotgani, smartfonlar tarqalish darajasi 77 foizga yetgani raqamli xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirmoqda . Shu bilan birga, “aqlli shahar”, elektron hukumat, onlayn ta‘lim va sog‘liqni saqlash tizimlarining joriy etilishi iqtisodiyotning turli sohalarida samaradorlikni oshirmoqda .

Xorijiy tajribaga nazar tashlaydigan bo‘lsak, rivojlangan davlatlarda startaplarni qo‘llab-quvvatlashning samarali mexanizmlari mavjud. Masalan, AQSHda “Silicon Valley” modeli asosida venchur kapital bozori rivojlangan

bo'lib, startaplar asosan xususiy investorlar tomonidan moliyalashtiriladi. Isroilda esa davlat va xususiy sektor hamkorligiga asoslangan "Yozma" dasturi orqali innovatsion kompaniyalar qo'llab-quvvatlanadi. Janubiy Koreyada esa texnoparklar va innovatsion klasterlar orqali startaplar uchun ilmiy-texnik baza yaratilgan.

O'zbekiston tajribasi ham bosqichma-bosqich ushbu ilg'or modellarga yaqinlashib bormoqda. Xususan, sun'iy intellekt va data-markazlar uchun soliqsiz hududlar tashkil etilishi, 2030-yilgacha ushbu sohaga 1 milliard dollardan ortiq investitsiya jalb qilish rejalashtirilgani mamlakatning innovatsion rivojlanishga jiddiy e'tibor qaratayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, ventur kapital bozorining yetarli darajada rivojlanmaganligi, startaplarni dastlabki bosqichda moliyalashtirish muammolari va yuqori malakali kadrlar yetishmovchiligi kabi muammolar ham mavjud. Ushbu muammolarni hal etish orqali O'zbekiston raqamli iqtisodiyotda yanada yuqori natijalarga erishishi mumkin.

O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish mamlakatning iqtisodiy barqarorligi va global raqobatbardoshligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, so'nggi yillarda IT sektori va raqamli xizmatlar eksporti jadal o'sib, raqamli iqtisodiyotning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi sezilarli darajada ortgan. Innovatsion startaplarni qo'llab-quvvatlash, davlat tomonidan yaratilgan grantlar, soliq imtiyozlari va investitsion dasturlar orqali yangi ish o'rinlari yaratilmoqda va milliy innovatsion ekotizim shakllanmoqda.

Shuningdek, xorijiy tajribalar O'zbekistonda startaplarni rivojlantirish va ventur kapital bozorini kengaytirish borasida samarali strategiyalarni joriy etish imkonini beradi. AQSH, Isroil va Janubiy Koreya kabi mamlakatlarning innovatsion model va texnopark tajribalari mamlakatimiz uchun muhim yo'l-yo'riq sifatida xizmat qilishi mumkin.

Biroq, startaplarni moliyalashtirish mexanizmlarini yanada rivojlantirish, malakali kadrlarni tayyorlash, raqamli infratuzilmani kengaytirish va ventur kapital bozorini mustahkamlash masalalari hali dolzarb ahamiyatga ega. Shu bilan birga, raqamli transformatsiya jarayonlarini rag'batlantirish va innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash orqali O'zbekiston raqamli iqtisodiyotning barqaror o'sishiga erishishi, iqtisodiy samaradorlikni oshirishi va global innovatsion maydonda o'z o'rnini mustahkamlashi mumkin. Ushbu tezisda tahlil qilingan moliyaviy-iqtisodiy jihatlar va startaplarni qo'llab-quvvatlash mexanizmlari O'zbekistonning raqamli iqtisodiy rivojlanish strategiyasini yanada samarali amalga oshirishga ilmiy-asos bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar va tashqi savdo vazirligi. Investitsiya qo'llanmasi: Texnologiyalar va innovatsiyalar bo'yicha [online]. Tashkent, 2024. <https://invest.miit.uz/uz-latn/investment-guide/technology>
2. IT Park Uzbekistan. IT Park Uzbekistan: Taraqqiyotning yangi ufqlari [online]. Tashkent, 2024. <https://it-park.uz/uz/itpark/news/it-park-uzbekistan-taraqqiyotning-yangi-ufqlar>
3. Reuters. Uzbekistan sets up tax-free zone for AI to attract foreign investors [online]. 2025. <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/uzbekistan-sets-up-tax-free-zone-ai-attract-foreign-investors-2025-11-07>
4. World Bank. Digital Economy for Africa: Opportunities and Challenges [online]. Washington D.C., 2022. <https://www.worldbank.org/en/topic/digitaldevelopment>
6. OECD. Startup Financing and Innovation Policies [online]. Paris, 2021. <https://www.oecd.org/industry/startups>
7. M. Schwab. The Fourth Industrial Revolution: What It Means, How to Respond. Geneva: World Economic Forum, 2016.
8. A. Isenberg. How to Start a Startup: Lessons from Global Innovation Hubs. Harvard Business Review, 2019.
9. Ministry of Innovative Development of the Republic of Uzbekistan. Innovation and Digital Economy Strategy 2025. Tashkent, 2023.